

Călin Ioan Dușe

O minte sănătoasă într-un corp sănătos

Mens sana in corpore sano

Presa Universitară Clujeană

CĂLIN IOAN DUȘE

•

O MINTE SĂNĂTOASĂ ÎNTR-UN CORP SĂNĂTOS

MENS SANA IN CORPORE SANO

**Această carte apare sub egida
Centrului de Studii Patristice și Literatură Creștină Antică
a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca**

CĂLIN IOAN DUȘE

O MINTE SĂNĂTOASĂ
ÎNTR-UN CORP SĂNĂTOS

MENS SANA
IN CORPORE SANO

Ediția a II-a revăzută și adăugită

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2022

Referenți științifici:

Pr. Conf. univ. dr. Alexandru Buzalic

Conf. univ. dr. Marius Telea

**Pe copertă: „Crearea lui Adam”, detaliu din fresca lui Michelangelo,
din Capela Sixtină**

ISBN 978-606-37-1508-2

© 2022 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai

Presa Universitară Clujeană

Director: Codruța Săcelean

Str. Hasdeu, nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel./fax: (+40)-264-597.401

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

*Părinților mei,
Ioan și Floarea*

*Copiilor mei,
Teodora și Ioan*

*Soției mele,
Daniela Teodora,
trecută la cele veșnice în 8.04.2001.*

Tuturor martirilor creștini

Călin Ioan Dușe (n. 27.01.1971) este preot, lector univ. dr. la Facultatea de Teologie Greco-Catolică, Departamentul Oradea, din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca.

În anul 2003 a obținut titlul de doctor în teologie, specializarea Patrologie și literatură post patristică cu teza: *Viața duhovnicească după Sfântul Simeon Noul Teolog și integrarea lui în spiritualitatea răsăriteană*, sub îndrumarea Arhid. Prof. univ. dr. Constantin Voicu.

Este membru fondator al Centrului de Studii Patristice și Literatură Creștină Antică (CSPLCA) din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca.

Este membru fondator al Centrului de Studii și de Cercetare de Frontieră în Teologie (CSCFT), Centre for Frontier Studies and Researches in Theology (CFSRT) al Facultății de Teologie Greco-Catolică din cadrul Universității Babeș-Bolyai.

Este membru al Asociației Internaționale de Studii Patristice AIEP-IAPS (Association Internationale d'Études Patristiques-International Association of Patristic Studies).

Cuprins

Introducere	15
Cuvânt înainte la ediția a II-a	23
Abrevieri	25
Educația și învățământul la romani.....	45
Varo 116-27 î.Hr.	75
Cicero 106-43 î.Hr.	81
Seneca 1 î.Hr/1 d.Hr.-65 d.Hr.	89
Quintilian 35-96	99
Sfântul Apostol Pavel un mare geniu al creștinismului	109
Didahia/ Învățătura celor doisprezece Apostoli. Primul manual de educație creștină	171
Sfântul Clement Romanul un model de părinte sufletesc ..	219
Împăratul Constantin cel Mare – piatră de temelie în promovarea și apărarea creștinismului	263
Sfântul Vasile cel Mare, un precursor al învățământului modern.....	311
Importanța familiei în scrierile Părinților Capadocieni	353
Sfântul Ioan Gură de Aur, propovăduitor la milosteniei ...	371
Fotie 810-893.....	407

O minte sănătoasă într-un corp sănătos. Mens sana in corpore sano

Simeon Metafrastul/Logofătul 900-987.....	417
Sfântul Simeon Noul Teolog 949-1022.....	423
Mihail Psellos 1018-1078	461
Universitatea din Constantinopol.....	471
Anexe	481
Glosar de termeni ascetici	481
Cronologie bizantină.....	487
Bibliografie	512
Bibliografie	515

Lista publicațiilor

Pr. Lector univ. dr. Călin Ioan Dușe

Cărți:

Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca 2021, pp. 725.

O minte sănătoasă într-un corp sănătos-Mens sana in corpore sano, Editura Galxia Gtenberg, Tîrgu Lăpuș, 2021, p. 368.

Imperiul Roman și creștinismul în timpul Sfântului Clement Romanul, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca 2020, p. 572.

Imperiul Roman și creștinismul în timpul Părinților Apostolici, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca 2019, p. 475.

Viața duhovnicească după Sfântul Simeon Noul Teolog și integrarea lui în spiritualitatea răsăriteană, Editura Logos 94, Oradea 2007, p. 254.

Studii:

The religious politics of the Byzantine Emperors in the 4th-9th centuries, în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Catholica Latina*, nr. 1/2022, pp. 71-93.

The Renaissance of Byzantium during the Macedonian Dynasty 867-1056, în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Catholica Latina*, nr. 2/2021, pp. 53-76.

Fotie, Simeon Metafrastul/Logofătul, Simeon Noul Teolog și Mihail Psellos, personalități reprezentative ale culturii și spiritualității bizantine. în: vol. *Luminile românești toleranță și afirmare identitară în Transilvania sec. XVIII - XIX și în Europa de astăzi*, Simpozionul Internațional, Oradea, 7-9 octombrie 2021, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2021, pp. 137-175.

The evolution of the Byzantine Empire after the death of Emperor Constantine the Great until the tenth century, în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Catholica Latina*, nr. 1/2021, pp. 5-26.

San Clemente Romano un modello di padre spirituale, în: vol. *Eclesiologia azi – sensul unei lumi în criză*, Simpozionul Internațional Oradea, 8-10 octombrie 2020, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2020, pp. 147-181.

L'aparizione e la diffusione del cristianesimo a Roma, în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Catholica*, nr. 1-2/2020, pp. 65-90.

The Didache of the first textbook for Christian education, în: vol. *Universitatea Babeș-Bolyai la o sută de ani – trecut, prezent și viitor*, Simpozionul Internațional Oradea, 10-13 octombrie 2019, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2019, pp. 123-160.

Sfântul Vasile cel Mare, un precursor al învățământului modern, în: vol. *Sapientia et Scientia Theologica: In honorem Renzo Lavatori per l'80° genetliaco* / prefazione di Sua Eccellenza Rev. ma Virgil Bercea; a cura di Anton Rus e Alberto Castaldini, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca 2018, pp. 186-211.

Il contributo dello impero romano allo sviluppo dello spirito europeo, în: vol. *Identitate națională și spirit european*, Simpozionul Internațional Oradea, 11-13 octombrie 2018, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2018, pp. 121-147.

San Basilio il Grande un modello di educazione e cultura, în: vol. *Educație și cultură Seminarul Greco-Catolic Oradea-225 de ani de existență*, Simpozionul Internațional: Oradea, 11-14 octombrie 2017, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, pp. 108-124.

Teologia Cristologica dei Padri Apostolici, în: vol. *Spe Salvi credința, încrederea și speranța: istorie și prognoze*, Simpozionul Internațional Școala Ardeleană, Oradea, 6-8 octombrie, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, pp. 44-52.

L'importance de la famille dans les écrits des Pères cappadociens, în: vol. *Școala Ardeleană*, ed. a X-a, cu tema *Familia creștină Fundamente antropologice, iubire și sexualitate în celibat și căsătorie*, Simpozionul Internațional Oradea 8-10 octombrie 2016, coordonator, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2016, pp. 105-11.

Demnitatea umană și afectarea ei în era globalizării în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. 1-2/2016, pp. 19-29.

Omilia către tineri a Sfântului Vasile cel Mare-un model de educație și cultură în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. 1-2/2016, pp. 31-47.

Euharistia Sfântului Simeon Noul Teolog, în: vol. *Școala Ardeleană – Biserică și Societate*, Simpozionul Internațional Oradea, 29-31 octombrie, 2014, coordonator, Editura Presa Universitară Clujeană, 2015, pp. 389-396.

Împăratul Constantin cel Mare – piatră de temelie în promovarea și apărarea creștinismului, în: vol. *Epoca, personalitatea și contribuția împăratului Constantin cel Mare la libertatea și consolidarea Bisericii creștine*, Simpozionul Internațional Oradea, 23-24 Mai 2014, pp. 286-315, Editura Universității din Oradea 2014.

Aniversarea unui profesor de teologie, în: revista *Altarul Banatului*, nr. 1-3//2014, pp. 151-171.

Părinții Apostolici, în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. 1-2/2014, pp. 123-130.

Importanța scrierilor Sfântului Simeon Noul Teolog, în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. 1-2/2014, pp. 131-140.

Constantin cel Mare și creștinismul, în: vol. *Secularizarea și Europa contemporană - particularitățile Europei Centrale și de Est*, Simpozionul Internațional, Oradea 4-5 Martie 2011, coordonator științific, Galaxia Gutenberg, 2013, pp. 87-101.

Rugăciunea în tradiția bizantină, un răspuns la secularizarea contemporană, în: revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Graeco-Catholica Varadiensis*, nr. 1-2/ 2013, pp. 67-76.

Importanța familiei în scrierile Sfinților Vasile cel Mare și Grigore din Nazianz, în: vol. *Teologie și spiritualitate în operele Sfinților Vasile cel Mare și Grigore din Nazianz*, Simpozionul Internațional Oradea, 28-30 Aprilie 2009, coordonator științific, Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2013, pp. 122-132.

Imperiul Bizantin în timpul dinastiei Macedonenilor, în: vol. *In Memoriam Liviu Borcea (1936-2006) dascăl și istoric*, coordonator Pavel Cherecu, Editura Universității din Oradea 2011, pp. 292-305.

Viața Sfântului Vasile cel Mare un model pentru tinerii de azi, în: vol. *Biserica în lumea contemporană Gaudium et Spes*, Simpozionul Internațional Oradea, 3-4 aprilie 2008, coordonator științific, Presa Universitară Clujeană, 2008, pp. 117-132.

Sfântul Simeon Noul Teolog în spiritualitatea răsăriteană, în: vol. *230 de ani de la Înființarea Eparhiei Române Unite de Oradea Mare – trecut, prezent și viitor*, Simpozinul Internațional Oradea, 9-11 mai, 2007, pp. 121-139, Presa Universitară Clujeană, 2008.

O minte sănătoasă într-un corp sănătos. Mens sana in corpore sano

Importanța virtuților pentru dobândirea mântuirii, în viața și opera Sfântului Simeon Noul Teolog, în: vol. *Tradiție și modernitate în societatea românească în noul context creat de aderarea la Uniunea Europeană*, Simpozionul Internațional Oradea, 9-10 octombrie, 2007, pp. 346-362, Editura Universității din Oradea, 2017.

Virtutea milosteniei în opera Sfântului Ioan Gură de Aur, în: vol. *Teologie și Societate în opera Sfântului Ioan Gură de Aur la 1600 de ani de la intrarea sa în veșnicie*, Simpozionul Internațional-Oradea, 22-23 mai 2007, Editura Universității din Oradea, 2007, pp. 262-276.

Conflictul Sfântului Simeon Noul Teolog cu Sincelul Ștefan, în: revista *Studia Theologia Greco-Catholica Varadiensis*, nr. 2/2007, pp. 75-82.

Sfântul Ioan Gură de Aur propovăduitor al milosteniei, în: revista *Teologia*, nr. 2/2007, pp. 136-163.

Exilul Sfântului Simeon Noul Teolog și ultima parte a vieții sale, în: revista *Studia Theologia Greco-Catholica Varadiensis*, nr. 1/2007, pp. 83-89.

Asceza la Sfântul Grigorie de Nyssa, în: revista *Orizonturi Teologice*, nr. 1-2/2005, pp. 175-187.

Concepția Sfântului Grigorie de Nyssa despre păcat, în: revista *Orizonturi Teologice*, nr. 3-4/2004, pp. 78-87.

Integrarea Sfântului Simeon Noul Teolog în spiritualitatea răsăriteană, în: revista *Orizonturi Teologice*, volum omagial, 2001, pp. 140-145.

Desăvârșirea creștină la Sfântul Ioan Gură de Aur, în: revista *Orizonturi Teologice*, nr. 4/2001, pp. 95-104.

O minte sănătoasă într-un corp sănătos. Mens sana in corpore sano

Asceza în primele veacuri ale creștinismului, în: revista Orizonturi Teologice, nr. 3/2001, pp. 87-101.

Despățimirea și lucrarea Sfântului Duh, în: revista Orizonturi Teologice, nr. 2/2001 pp. 125-133.

Taina Sfintei Spovedanii la Sfântul Simeon Noul Teolog, în: revista Orizonturi Teologice, nr. 1/2001, pp. 104-115.

Vederea luminii dumnezeiești după Sfântul Simeon Noul Teolog, în: revista Teologia, nr. 4/2000, pp. 102-121.

Taina Sfântului Botez la Sfântul Simeon Noul Teolog, în: revista Orizonturi Teologice, nr. 3/2000, pp. 164-172.

Îndumnezeirea după Sfântul Simeon Noul Teolog, în: revista Orizonturi Teologice, nr. 2/2000, pp. 108-126.

Bizanțul în timpul Sf. Simeon Noul Teolog, în: revista Orizonturi Teologice, nr. 1/2000, pp. 138-158.

Viața duhovnicească după Sf. Simeon Noul Teolog, în: revista Credința Ortodoxă, nr. 2/1999, pp. 144-162.

Introducere

O minte sănătoasă într-un corp sănătos - Mens sana in corpore sano (lat.) *minte sănătoasă în corp sănătos* Iuvenal (60/65-135 d.Hr.), *Satire*, X, 356. Omul înțelept aspiră la o minte sănătoasă și un corp sănătos. Ulterior, aceste cuvinte au devenit deviza educației fizice.¹

Așadar, pornind de la acest dicton latin apare și această carte. Astfel, în urma cursului de *Istoria doctrinei sociale a Bisericii* pe care l-am susținut cu masteranzii în anul universitar 2020-2021, curs pe care datorită situației pandemice din România am fost nevoit să-l predau on-line. În cadrul acestui curs împreună cu masteranzii am discutat despre problemele sociale, care macină grav societatea românească. Am analizat împreună cauzele care duc la gravele probleme cu care se confruntă societatea românească, printre care au fost menționate: abandonul școlar, analfabetismul funcțional (41% cel mai ridicat din Europa), dezinteresul față de cititul cărților (un român cumpără anual cărți de 4 euro, în timp ce un german cumpără de 108 euro), cele mai multe mame minore și cele mai multe avorturi din Europa, abandonul copiilor nou născuți în maternități, violența domestică, fizică și sexuală, consumul de droguri și alte substanțe psihotice, rata mare a divorțurilor, dar și alte grave probleme sociale, de care este frământată și dezbinată societatea românească. În urma dezbaterilor am ajuns la

---

¹ <https://dexonline.ro/definitie/mens%20sana%20in%20corpore%20sano/564979>, accesat la 25. 09. 2021.

concluzia că, în zilele noastre, acest aforism este mai actual ca niciodată, mai ales în condițiile în care scopul urmărit de mai marii lumii și ai societății noastre românești este un alt dicton latin: „*Divide et impera!*”.

Așadar, se poate afirma cu certitudine că mintea sănătoasă generează un corp sănătos, pentru că dacă mintea este sănătoasă cu siguranță și corpul este la fel. Atâta timp cât mintea este bolnavă și nu este hrănită sănătos prin educație, cultură și sport, dar mai ales dacă ea nu este luminată de energiile divine, care izvorăsc din ipostasul comun al celor Trei Persoane ale Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Spiritul/Duhul Sfânt, ea va fi afectată grav și va crea probleme sociale, pe care statul, pentru a le rezolva, va trebui să apeleze la resurse financiare uriașe, pe care le vom suporta fiecare dintre noi.

În această situație, ca o terapie spirituală și ca o alternativă pentru rezolvarea acestor probleme sociale, am conceput această carte, luând în calcul principalele surse care ar putea aduce sănătatea mintală și corporală. Datorită faptului că în actuala societate adevăratele modele promovate sunt alese greșit, sau cele adevărate, reale, prea puțin prezentate, am ales să aduc în fața cititorilor câteva dintre cele mai reprezentative personalități care au modelat pe parcursul istoriei civilizația umană. Astfel, în această carte am sintetizat unele studii, pe care le-am publicat pe parcursul timpului, dar și unele capitole din cărțile apărute, în așa fel încât acestea să hrănească atât mintea, dar mai ales sufletul. Din grandiosul Imperiu Roman și Bizantin am prezentat unele din cele mai reprezentative personalități culturale și spirituale, care fac parte din patrimoniul

universal și care au fost modele pentru contemporani, dar și pentru generațiile următoare, iar în zilele noastre ele sunt actuale mai mult ca oricând.

Având în vedere situația dificilă prin care trece învățământul românesc, și care mai bine de treizeci de ani se află într-o continuă „perioadă de reformă”, care, din păcate, afectează grav sistemul educațional datorită permanentelor schimbări, am considerat că este oportun să prezint modelul învățământului primar, secundar și superior, pe care l-au avut românii. Datorită acestui sistem educațional, ei au reușit pe parcursul istoriei să lase patrimoniului cultural universal, personalități care au reușit să-i influențeze pe contemporani, dar mai ales pe cei din generațiile următoare. Aceste personalități, pe care am ales să le prezint în această carte, sunt și azi modele, iar erudiția și enciclopedismul lor ar trebui să fie un exemplu, pe care ar trebui să-l urmărim fiecare dintre noi.

Prin Întruparea Mântuitorului Isus Hristos, chipul lui Dumnezeu în om, a fost restaurat și astfel noi am putut „*să devenim părtași ai firii celei dumnezeiești.*” II Petru 1, 4. Cel care a reușit să propovăduiască, să interpreteze, să sistematizeze, dar și să aplice Evanghelia Mântuitorului Isus Hristos la realitățile sociale ale vremii, a fost Sfântul Apostol Pavel. El fost cel mai strălucit dintre Sfinții Apostoli, propovăduitorul cel mai îndrăzneț al creștinismului la neamuri, dar și doctrinarul lui, fiind considerat după Mântuitorul Isus Hristos cel mai mare geniu al creștinismului.² Astfel, putem observa că Sfântul Apostol Pavel este după Mântuitorul Isus

---

² Preot prof. dr. Ion Constantinescu, *Studiul Noului Testament, manual pentru seminariile teologice*, EIBMBOR, București, 1981, p. 204.

Hristos, personajul cel mai cunoscut din Noul Testament, datorită faptului că despre el vorbesc Faptele Apostolilor, dar și cele paisprezece epistole ale sale. El este primul teolog al creștinismului, un martor prețios, care poate să ne ofere o privire cât mai autentică asupra începutului creștinismului.³

Sfântul Apostol Pavel, prin viața și activitatea sa, a dominat mai bine de trei decenii viața creștinismului primar, din anul 36 până în anul 67, oferindu-ne astfel un model demn de urmat de către toți oamenii.

După apariția și răspândirea creștinismului, *Didahia/Învățătura celor doisprezece Apostoli*, o scriere care este contemporană cu Evangheliile sinoptice și Epistolele pauline, ne oferă primul manual de educație creștină. De asemenea, Sfântul Clement Romanul, ucenicul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, prin viața sa, dar și prin modul în care a propovăduit și a apărut creștinismul, este un model de păstor sufletesc, iar Biserica laudă această viață a sa plină de sfințenie: „*Bucură-te, limanul cel luminat și dătător de bucurie al dumnezeiescului Spirit/Duh, înțelepte, cel ce ești vița cea înmugurită și cu mult rod pentru adăpările cele de taină, preafericite! Din care a picurat dulceața adăpătoare a învățăturilor de mântuire și care bucură totdeauna inimile celor ce te cinstesc pe tine prefericite! Mucenice nebiruit, omule ceresc, stâlpul Bisericii, întărirea celor binecredincioși, pe Hristos roagă-L să dăruiască sufletelor noastre mare milă!*”

Sfântul Vasile cel Mare (330-379) prin educația aleasă pe care a primit-o în cadrul familiei, dar mai ales la renumitele

---

³ Mauro Orsati, *Introducere în studiul Noului Testament*, Traducerea și adaptarea Pr. Dr. Călin Daniel Pațulea, Prof. Adriana Zaharia, Editura Buna Vestire, Blaj, 2008, p. 251.

școli din vremea sa: Cezareea Palestinei, Constantinopol și Atena, dar mai ales prin scrierile sale, poate fi considerat un precursor al învățământului modern. Astfel, în *Omilia către tineri*, Sfântul Vasile cel Mare îi îndeamnă pe aceștia, cu dragoste părintească, să nu respingă scrierile autorilor păgâni, datorită faptului că în ele sunt și învățături valoroase, care pot contribui la afirmarea și dezvoltarea vieții creștine. Pentru a putea lectura și înțelege corect scrierile sfinte este nevoie de o minte pătrunzătoare, ageră și bine exercitată. De aceea, cunoașterea scrierilor profane ascut mintea tinerilor, îi deprinde să nu se mulțumească doar cu o abordare superficială, ci să pătrundă în profunzimea ideilor.

În contextul actual, din păcate, familia este grav afectată datorită creșterii numărului de divorțuri, de emigrația masivă în urma căreia unul dintre soți își lasă familia și pleacă în alte țări, iar după aceea divorțează. De asemenea, copiii sunt lăsați în grija bunicilor și a rudelor, care nu reușesc, de cele mai multe ori, să le ofere afecțiunea și grija părintească, dar și autoritatea de care aceștia au nevoie. Pe lângă acestea familia tradițională este supusă unor presiuni din partea minorităților sexuale care, din păcate, în ultima perioadă au devenit foarte vocale. La toate aceste probleme cu care se confruntă familia din zilele noastre, *Marii dascăli și ierarhi*, așa cum au fost numiți Sfinții Părinți capadocieni Vasile cel Mare (330-379); Grigore de Nyssa (335-394) și Grigore din Nazianz (329-390), în scrierile lor au acordat o mare importanță familiei, iar sfaturile lor sunt actuale și azi.

Sfântul Ioan Gură De Aur (354-407), care a fost numit și „ambasadorul săracilor”, ne prezintă în scrierile sale importanța milosteniei pentru dobândirea mântuirii. El pledează

în operele sale pentru o viață practică cu adevărat creștinească, nu doar pentru o doctrină frumos exprimată. Astfel, toți oamenii au dreptul să se folosească de bunurile, pe care le dă Dumnezeu, dar au și datoria de a munci, atât pentru ei cât și pentru alții. Nu trebuie să existe o bucurie mai mare pentru un om decât aceea de a face bine celor nevoiași, iar prin aceasta Îl împrumuți pe Dumnezeu, care îți va răsplăti însutit.

Fotie (810-893) și Mihail Psellos (1018-1078) au fost cele mai reprezentative personalități culturale ale vremii lor, iar prin vasta lor cultură enciclopedică au descris o frumoasă pagină în patrimoniul culturii universale, fiind în același timp modele pentru tinerii și intelectualii de azi.

În situația actuală dominată de o confuzie spirituală și de o accentuată desacralizare am prezentat și două dintre personalitățile spirituale de excepție pe care Imperiul Bizantin le-a dat patrimoniului universal: pe Simion Metafrastul/Logofătul (900-987), și Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022). Acesta, a fost cel mai mare mistic bizantin, care prin viața, dar mai ales prin operele sale a lăsat o puternică impresie și amintire în conștiința contemporanilor săi, iar în aceste vremuri de confuzie spirituală el este mai actual ca niciodată.

Universitatea din Constantinopol a reușit să ajungă renumită în întreaga lume încă din secolul al XI-lea și până la înfrângerea bizantinilor din anul 1453. Această Universitate pe parcursul timpului a exercitat o influență puternică atât asupra Orientului arab, dar și asupra Occidentului latin, fiind un model pentru viitoarele Universități europene.

În această carte am prezentat câteva modele dintre cele mai reprezentative, care au fost oferite patrimoniului universal de către Imperiul Roman și Bizantin, în speranța că această scriere va fi folositoare atât trupului, dar mai ales sufletului, și astfel vom avea parte de: ***o minte sănătoasă într-un corp sănătos***. Tinerilor din zilele noastre li se adresează îndemnul Sfântului Vasile cel Mare, din *Omilia către tineri* : „Vom primi însă acele scrieri ale lor în care au lăudat virtutea sau au osândit viciul. După cum celelalte ființe se bucură numai de mirosul sau de culoarea florilor, dar albinele pot lua din flori și mierea, tot așa și aici, oamenii care nu caută în astfel de scrieri numai plăcutul și mirosul pot să scoată din ele și un oarecare folos pentru suflet. Așadar, după exemplul albinelor, trebuie ca și noi să luăm parte la scrierile autorilor profani; căci acelea nici nu se duc fără nici o alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile peste care se așează, ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul lasă cu plăcere. Noi, dacă suntem înțelepți, să luăm din cărți cât ni se potrivește nouă și cât se înrudește cu adevărul, iar restul să-l depășim. Și după cum atunci când culegem flori de trandafir dăm la o parte spinii, tot așa, în astfel de scrieri, să culegem tot ceea ce ne este folositor și să ne ferim de ce este vătămător.”

Imaginea de pe copertă ilustrează complexitatea stării spirituale a lumii contemporane, care din păcate este goală, asemenea lui Adam și lipsită de harul divin. Fără acesta lumea este amorfă, așa cum este și Adam în această scenă, și numai prin harul/grăția lui Dumnezeu rațiunea este luminată și primește viață, asemenea celor care sunt în comuniune cu El.

Cuvânt înainte la ediția a II-a

Datorită faptului că prima ediție a acestei cărți s-a epuizat, reedităm acest volum, care în raport cu varianta precedentă vine cu un studiu nou dedicat împăratului Constantin cel Mare (Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας 306-337). În contextul actual, am considerat că împăratul Constantin cel Mare, reprezintă un model demn de urmat, de către toți conducătorii politici ai vremurilor noastre.

Prin ceea ce a făcut împăratul Constantin cel Mare în raport cu Biserica creștină, legislația civilă, atitudine civică, culturală, militară, el poate fi considerat cel mai mare împărat pe care l-a avut omenirea. Putem spune că el împarte istoria universală în: împărații de dinaintea sa și împărații de după Constantin cel Mare. De asemenea, credem că nici unii dintre ei, nu s-au ridicat la nivelul său, pentru că el a fost un păgân și s-a purtat ca cel mai bun creștin. El pune o piatră de temelie în cadrul istoriei universale, iar „marii conducători” care au venit după Constantin cel Mare nu au valorificat acest model oferit, decât cu unele excepții, chiar dacă ei au fost creștini. Istoria a reușit să ne prezinte conducători creștini, care din nefericire au fost contemporani cu noi, dar care s-au purtat mai rău, au persecutat Biserica și creștinii, mai brutal decât cei mai răi împărați păgâni.

Împăratul Constantin cel Mare trebuie judecat ca unul dintre cei mai mari conducători politici și militari, dar și una dintre cele mai influente figuri religioase și culturale din

istoria omenirii.⁴ De aceea, Biserica l-a numit: „*Cel întocmai cu Apostolii (ισαποστολος)*”.

Așadar, în această carte, cititorii vor avea posibilitatea să cunoască modele din diferite spații culturale și spirituale, urmându-le exemplul. Pe bună dreptate Sfântul Ioan Gură de Aur spunea: „*Căci, zi-mi, câtă răutate este între tineri? Câtă lenevie între cei bătrâni? Nimeni nu are grijă după cum trebuie de copilul său, nimeni nu are râvnă să privească la preot ca să-l imite. Modelele au dispărut, pentru aceasta nici tinerii nu ajung minunați.*”⁵

---

⁴ Charles Matson Odahl, *Constantin și imperiul creștin*, traducere de Mihaela Pop, Editura Bic All, București, 2006, p. 252.

⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Faptele Apostolilor*, vol. I, Traducere din limba greacă veche, introducere și note Ierom. Lavrentie Carp, Editura Doxologia, Iași, 2016, p. 322,

„Vom primi însă acele scrieri ale lor în care au lăudat virtutea sau au osândit viciul. După cum celelalte ființe se bucură numai de mirosul sau de culoarea florilor, dar albinele pot lua din flori și mierea, tot așa și aici, oamenii care nu caută în astfel de scrieri numai plăcutul și mirosul pot să scoată din ele și un oarecare folos pentru suflet. Așadar, după exemplul albinelor, trebuie ca și noi să luăm parte la scrierile autorilor profani; căci acelea nici nu se duc fără nici o alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile peste care se așează, ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul lasă cu plăcere. Noi, dacă suntem înțelepți, să luăm din cărți cât ni se potrivește nouă și cât se înrudește cu adevărul, iar restul să-l depășim. Și după cum atunci când culegem flori de trandafir dăm la o parte spinii, tot așa, în astfel de scrieri, să culegem tot ceea ce ne este folositor și să ne ferim de ce este vătămător.”

Sfântul Vasile cel Mare, Omilia către tineri.

ISBN: 978-606-37-1508-2